

Política fiscal

1. Política fiscal segons Keynes i la TMM

- Un govern que pot emetre la seva pròpia moneda sempre pot recórrer a la política fiscal per a
 - (i) mantenir un suficientment elevat nivell d'ocupació en l'economia
 - (ii) emprant la despesa pública per a compensar una insuficiència de despesa privada.
- La tesi que un govern monetàriament sobirà no està constret financerament per a emprar la política fiscal i contrarestar les fluctuacions en la demanda agregada implica que tot atur per damunt de l'atur friccional és imputable al govern i, per tant, és el resultat d'una decisió política.

2. Política fiscal en l'eurozona

- Els membres de l'eurozona han renunciat a la seva sobirania monetària. Això ha imposat una restricció financera a la seva política fiscal: tota despesa pública s'ha de finançar amb impostos i/o amb l'emissió de títols de deute públic.
- Com a conseqüència, un govern de l'eurozona es veu obligat a sacrificar l'objectiu de plena ocupació, atès que la necessitat de finançar la despesa pública en restringeix el seu ús.
- Les comunitats autònomes es troben en una situació similar. L'avantatge respecte dels governs de l'eurozona és que l'existència d'un govern central pot contribuir a relaxar la restricció financera de les comunitats, atès que el govern central pot fer transferències a les comunitats. En el cas de l'eurozona no hi ha un govern supranacional que sigui ell mateix monetàriament sobirà (i n'elimini en la pràctica la restricció financera dels governs nacionals) o que, sense ser monetàriament sobirà, en relaxi la restricció mitjançant transferències.
- El disseny de l'eurozona sembla deficient en un doble sentit.
 - (i) Els governs nacionals han renunciat a la seva sobirania monetària i no l'han atorgat a cap autoritat fiscal supranacional. La sobirania monetària s'ha transferit al Banc Central Europeu, que no la pot emprar per al que en darrera instància serveix aquesta sobirania: finançar despesa pública que apropi l'economia a la plena ocupació (ja que un banc central no intervé directament en el sector real de l'economia).
 - (ii) Han incrementat la restricció financera derivada de la renúncia a la sobirania monetària autoimposant-se regles fiscals arbitràries (límit del dèficit públic respecte del PIB del 3% i límit de deute públic respecte del PIB del 60%).
- La crisi financera de 2008, la crisi de l'euro de 2010-2012 i la crisi sanitària causada per la covid-19 han demostrat com de perjudicial per a les economies de l'eurozona és el disseny de l'eurozona basat en renunciar a l'ús lliure de restriccions financeres de la política fiscal i en restringir el limitat marge de maniobra de la política fiscal derivat de la renúncia amb la imposició de regles fiscals que no tenen en comptes les característiques o estats de les economies nacionals. El perjudici s'ha concretat en la incapacitat dels governs de l'eurozona de neutralitzar l'impacte negatiu sobre l'activitat econòmica i l'ocupació de les crisis, i en el fet que el propi disseny de

l'eurozona ha contribuït ha agreujar-ne l'impacte. La solució aplicada quan l'impacte negatiu s'ha fet intolerable ha estat desmuntar, en la pràctica, aquests disseny: les regles fiscals s'han violat i no ha passat res (han estat derogades de facto) i, tímidament, s'ha recuperat la sobirania fiscal (aixecant, també de facto, la prohibició fundacional que ni Banc Central Europeu ni governs de l'eurozona podien finançar a altres governs de l'eurozona).

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=18780>

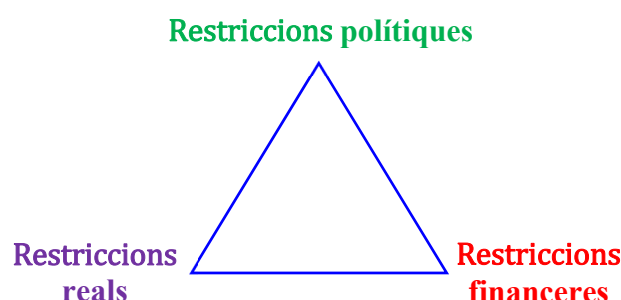
3. Política fiscal com a política contracíclica

- La visió keynesiana i de la TMM considera la política fiscal com a política estabilitzadora del cicle econòmic.
- El cicle econòmic està associat amb les oscil·lacions de la despesa privada. La política fiscal és contracíclica si:
 - (i) comporta un augment de la despesa pública (i, complementàriament, una reducció d'imposts) durant la fase contractiva del cicle (quan la despesa privada disminueix); i
 - (ii) comporta una reducció de la despesa pública (i, complementàriament, un augment d'imposts) durant la fase expansiva del cicle.
- Un objectiu paral·lel de la política fiscal és facilitar l'expansió de la despesa privada, això és, 'fer espai' (i posar les bases per) al creixement sostingut i sostenible de la despesa privada.
- L'austeritat fiscal pot interpretar-se com implementar una política fiscal procíclica: reduir la despesa pública durant una recessió (incrementant l'atur) i augmentar-la durant una expansió (estimulant la inflació).
- Una política fiscal procíclica podria estar justificada en la fase inicial de la fase expansiva del cicle: un augment transitori de la despesa pública podria ajudar a consolidar les expectatives de recuperació, de manera que a mesura que es consolida l'expansió mitjançant la pujada progressiva de la despesa privada, la despesa pública es va reduint per a 'fer espai' a més despesa privada.

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=18780>

4. Una trinitat de restriccions de política econòmica

- La política fiscal (i, en general, la política econòmica) s'enfronta almenys a tres restriccions.

- Restriccions financeres. La política fiscal es diu sotmesa a restriccions financeres si tota despesa pública s'ha de finançar recaptant impostos o emetent títols de deute públic. La TMM sosté que un govern monetàriament sobirà no està intrínsicament subjecte a restriccions financeres.
 - (i) Això no treu que el govern pugui establir regles, convencions o procediments que representin algun tipus de restricció. Per exemple, el govern pot autoimposar-se la condició de no gastar sense prèviament haber emès deute que el financi o que un determinat percentatge de la despesa sigui finançat amb impostos. Però aquestes restriccions són voluntàries i es podrien eliminar o modificar a conveniència. En cap cas representen restriccions intrínseques o insuperables.
 - (ii) La visió convencional manté que la política fiscal està necessàriament i inevitable limitada per restriccions financeres. Segons aquesta visió, de la mateixa manera que una família no pot gastar sense ingressar prèviament, es considera que un govern no pot gastar si no recapta els impostos necessaris o s'endeuta amb el sector privat. La visió convencional al·lega que tot govern està limitat en la seva actuació per una restricció pressupostària intertemporal: si en el present es gasta més del que s'ingressa per impostos (i la diferència s'ha de cobrir amb deute públic), en el futur caldrà gastar menys del que s'ingressa per impostos.
 - (iii) Segons la TMM un govern s'enfronta a una restricció pressupostària intertemporal només si així ho decideix voluntàriament. En el cas dels governs dels països de l'eurozona: en renunciar a la seva sobirania monetària, els governs s'enfronten a la restricció financera d'haver de subordinar la despesa pública a l'obtenció de finançament del sector privat (via impostos o via préstecs).
- Restriccions polítiques. Les restriccions polítiques de la política fiscal estan associades amb l'acceptabilitat entre la població (i, principalment, entre els grups més poderosos o influents) de les mesures de política fiscal. L'acceptabilitat d'una mesura de política fiscal està relacionada amb la comptabilitat de la mesura amb posicions ideològiques o amb interessos de col·lectius.
 - (i) Per exemple, per raons ideològiques, part de la població es pot oposar a la reducció d'imposts als més rics; aquesta oposició representaria una restricció política a la implementació de la mesura. Similarment, les organitzacions empresarials es poden oposar a l'augment dels impostos sobre beneficis de les empreses perquè la mesura afecta negativament els seus interessos econòmics.
 - (ii) Des de la TMM s'al·lega que la visió convencional presenta com a restriccions financeres (que el govern no gastí abans d'ingressar els diners del sector privat) el que realment és una restricció política (per raons ideològiques es pretén minimitzar la intervenció del sector públic en l'economia o fer creure que el govern és menys capaç del que en realitat és, tot estenent l'opinió que un govern sobirà monetàriament pot quedar-se sense diners).
- Restriccions reals. Les restriccions reals estan definides per la disponibilitat de recursos: la política fiscal que impliqui adquirir béns i serveis està físicament limitada per l'existència de recursos que permetin crear els béns i serveis. El govern no pot comprar allò que l'economia no pot produir, perquè no hi ha recursos suficients per a fer possible la seva producció. Les

restriccions reals de la política fiscal són simplement els límits de la capacitat productiva de l'economia.

- (i) La TMM considera que les restriccions reals són les úniques restriccions efectives de la política fiscal. El límit últim de la política fiscal és no forçar l'economia a anar més enllà de la seva capacitat productiva sostenible.
 - (ii) Segons la TMM, la manca de restriccions financeres efectives a la política fiscal, i la voluntat de superar qualsevol restricció política, comporta que l'autèntica limitació de la política fiscal és evitar les tensions inflacionistes que es produeixen quan la despesa total de l'economia s'apropa al límit del que l'economia pot produir.
 - (iii) Per això, el control últim a la discrecionalitat de la política fiscal és una inflació excessiva: la despesa pública ha de posar el fre quan la inflació assoleix nivells considerats excessius o costosament controlables, això és, quan la despesa pública tensiona la capacitat productiva de l'economia. El límit productiu sostenible de l'economia marca el límit de l'expansivitat de la política fiscal.
- Podem eliminar-se les restriccions? Les restriccions financeres no s'apliquen a un govern sobirà monetàriament. Esdevenir una dictatura és una manera de desfer-se'n de les restriccions polítiques, atès que el govern no ha de retre comptes davant ningú de les seves decisions. Finalment, el govern d'una economia prou petita (Andorra, Luxemburg) podria deixar sense efecte en la pràctica les restriccions reals, perquè en principi podria recórrer a la resta del món per a satisfer qualsevol demanda de béns o serveis que superi la capacitat productiva domèstica.
 - (i) En aquest darrer cas, és imprescindible complir una condició: que l'economia petita estigui integrada en la resta del món (estigui globalitzada).
 - (ii) Corea del Nord és una economia petita, no sotmesa a les restriccions financeres ni polítiques domèstiques; però com que no està integrada amb la resta del món, les restriccions reals són encara més estrictes.
 - (iii) Una manifestació d'aquestes restriccions són les morts per fam. Entre 1994 i 1998, s'estima que, d'una població d'uns 22 milions, en van morir de fam entre 0,24 i 3,5 milions. La pandèmia de covid-19 ha agreujat la manca de menjar.
https://en.wikipedia.org/wiki/North_Korean_famine
<https://asiasociety.org/famine-north-korea>
<https://www.bbc.com/news/world-asia-59144712>

5. La funció econòmica dels impostos segons la TMM

- El límit productiu d'una economia també es pot assolir per una despesa privada excessiva. En aquest cas, la TMM justifica el paper econòmic dels impostos. Atès que els impostos, des de la visió de la TMM, no són necessaris per a finançar la despesa pública, per què n'hi ha? La resposta és que els impostos serveixen per a regular la despesa privada: quan és excessiva i es corre el risc de generar inflació excessiva, un augment d'imposts ajuda a controlar la inflació.
- Una segona funció dels impostos, no menys important que regular la despesa privada, és distributiva: els impostos ajuden a transferir capacitat de despesa d'uns grups del sector privat

(que es considera que tenen una capacitat excessiva) cap a altres grups (que es considera que tenen una capacitat insuficient).

6. Objectius de la política fiscal

- En resum, segons la TMM, la política fiscal serveix dos objectius:
 - (i) neutralitzar les caigudes en la despesa privada i així evitar (o esmorteir) recessions (política fiscal com a esmorteïdor de la contracció de l'activitat econòmica i, per consegüent, de l'augment de l'atur);
 - (ii) neutralitzar les expansions de la despesa privada que generen, o són susceptibles de generar, inflació excessiva (evitar el 'reescalfament de l'economia').
- En conseqüència, grosso modo, la política fiscal és l'instrument del sector públic per a evitar dos problemes de l'economia: atur i inflació. L'atur resulta de despesa total insuficient; la inflació, de despesa total excessiva (en relació amb la capacitat productiva de l'economia).